

BYELORUSSIAN BASIC COURSE

INSTRUCTIONAL MATERIALS
ON READING AND LISTENING

IN SUPPORT OF THE FLO SUBSKILLS (*GISTING, TRANSCRIPTION, SUMMARIZING, TRANSLATING, ANSWERING QUESTIONS, ETC.*) REQUIREMENTS

(42-nd through 44-th week of instruction)

AUGUST 30, 1995

EAST EUROPEAN SCHOOL I

Acknowledgment

Some text and graphics used in the Byelorussian basic course have been taken from the following Byelorussian publications, which have given written permission to use them:

**Byelaruski Chas
Chyrvonaja Zmena
Litaratura i Mastactva
Respublika**

1. Паважаныя чытачы! Шэсць дзён засталася каб зрабіць падпіску на нашу газету з дастаўкай з 1 студзеня 1994 года. Падпіска зробленая пасля 15 лістапада, дасі вам магчымасць атрымліваць «Рэспубліку» толькі з лютага.
Спазненне толькі на адзін дзень пакіне вас без газеты на месяц. Падпіска прымаецца без абмежаванняў усімі аддзяленнямі і сувязі і органамі друку. Кошт падпіскі на 6 месяцаў — 5800 руб., на год — 10600 руб.
2. Галоўным універсітэтам Расіі завецца Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя М. В. Ламаносава. Яго гісторыя налічвае без малога тры стагоддзі. Заснаваны ў сярэдзіне 18-га стагоддзя ўніверсітэт па праву ганарыцца сваімі выпускнікамі і прафесарамі. Тут вучылася шмат вядомых вучоных, зрабіўшых адкрыцці ў розных галінах навукі і тэхнікі. Цяжка нават пералічыць усе спецыяльнасці, якія дае ўніверсітэт сваім выхаванцам. Цікава і архітэктура самага будынка.
3. Паводле даных замежнага друку, у 1982-1986 гадах ваенна-паветраныя сілы ЗША атрымалі звыш 1700 крылатых ракетаў паветранага базіравання, маючых максімальную далечыню палёту 2600 км, дакладнасць стральбы 30 м і адзерную баявую частку магутнасцю 200 кілатон.
4. Спартсмены зборнай Аўстрыі у адборачным матчы чэмпіяната свету (2-я еўрапейская група) на сваім полі перамаглі каманду з Албаніі — 3:2(2:0). Унічыю - 1:1(1:1) згулялі ў Цюрыхе каманды футбалістаў зборных Даніі і Балгарыі (1-я еўрапейская група).
5. ЕРЭВАН. 31 кастрычніка. Сёння ў 15 гадзін 34 мініты па мясцоваму часу ў Арменіі адбыўся землятрус. Яго эпіцэнтр знаходзіцца ў 8-мі кіламетрах ад раённага цэнтру Гукасян, у рэгіёне, дзе ў снежні мінулага года таксама быў моцны землятрус. Як паведамляе штаб землятруса, моц штурчка вагалася паміж 5—5,5 балаў па шкале Рыхтэра.
6. Паўдневая Карэя і Польшча наладзілі дыпламатычныя адносіны ў поўным аб'ёме і, таксама, падпісалі гандлёвае пагадненне. Такім чынам, Польшча стала другой дзяржавай з краін Усходняй Еўропы пасля Венгрыі, якая наладзіла дыпламатычныя адносіны з Сеулам.
7. Узімку ў Мінску магчыма ўбачыць гэтакую незвычайную карціну. Нават ў дваццаціградусны мароз не спыняюць трэніровак зімовым відам плавання маржы — гэтак клічуць сябе аматары гэтага віду спорта. Клічуць сябе гэтак у гонар марскіх жывел, якія жывуць на Поўначы і не страшацца лютых халадоў. Вы можаце ўбачыць як азартна плаваюць у плынях не толькі спартыўнага целаскладу мужчыны, але і жанчыны і, нават, маленькія дзеці.
Калі хочаш быць здаровы — загартоўвайся. І гэта сапраўды так. Аматары зімовых відаў спорту прыхільны гэтаму цалкам.

8. Гаворка пайдзе аб расійскіх антарктычных экспедыцыях, якія ў той час працавалі з палярнікамі іншых краін. У тым ліку і з амерыканцамі, і з італьянцамі. Вам, напэўна, вядома, што такая садружнасць існуе яшчэ з 30-х гадоў. Тады, калі разам з расійскімі палярнікамі, на Паўночным полюсе ў Арктыцы, працавалі выратавальнікі з розных краін у пошуках вядомай экспедыцыі генерала Нобіле. Але, на жаль, тады іх напаткала няўдача.
9. Эль-Кувейт. Кувейтскі танкер «Саўдыя» падвергнуўся нападзенню з боку іранскага вайсковага карабля ў Армузскім праліве, паведамляе мясцовы друк. На танкеры ўзнікнуў пажар, аднак дзякуючы намаганням судоў Амана полымя ўдалося загасіць, экіпаж быў выратаваны. Усяго за перыяд так званай танкернай вайны з красавіка 1984 года было пашкоджана каля трохсот цывільных судоў, у выніку чаго загінула больш за сто чалавек.
10. Першапачаткова прыняцце на ўзбраенне новай ракеты, атрымаўшай індэкс AGM-129 A, было запланавана на 1992 год, але з-за няўдачы на першых выпрабаваннях гэты час быў адкладзены. Мяркуецца да 1995 года. У бягучым годзе, паведамляе тыднёвік «Джэйн'с дэфэнс», у ракеты зноў знайдзены цэлы рад канструктыўных недахопаў, у выніку чаго толькі 50 працэнтаў пускаў, ажыццяўляемых у асноўным з бамбардзіроўшчыка B-52H, з'явіліся паспяховымі.
11. Швецыя. Пяць палотнаў Пабло Пікасо і дзве карціны аднаго з заснавальнікаў кубізму Жоржа Брака выкрадзены са стакгольмскага Музея сучаснага мастацтва. Іх агульны кошт перавышае 62,5 мільёна даляраў. Паліцыя вядзе расследаванне.
12. Рым. Павадка і засуха — гэтыя прыродныя з'явы бягучай восені — бушуюць адначасова ў розных раёнах Італіі. Калі на Поўначы пакутуюць ад лішка вады, дык на Поўдні — ад нястачы вільгаці. З першага верасня ў Неапалі рэзка абмежавана падача вады. Прычына склаўшагася цяжкага становішча, як піша газета «Віва», не толькі ў цяперашняй моцнай засухе, але і ў затрымке будаўніцтва новага вадаправода, які будуюць ужо 10 год.
13. У мінулым годзе ў Чэхіі нараджальнасць склала 13,8 дзіця на кожную тысячу жыхароў, у той час калі ў 1980 годзе — 16,3. Панізілася смяротнасць. Гэта прывяло да некаторага павялячэння сярэдняй працягласці жыцця ў краіне. Сярод мужчын яна дасягнула ў мінулым годзе 67,5 года, сярод жанчын — 74,9. Наогул, у Еўропе гэтыя паказчыкі складаюць адказна 70 і 77 год.
14. Самалёт-выратавальнік берагавой службы прыняў на борт 25 членаў экіпажу польскага грузавага судна, якое ў выніку няспраўнасці рухавіка страціла кіраванне і пад уплывам моцнага ветру дрэйфавала ў бок скалістых

- берагоў Нарвегіі, паведамлі мясцовыя ўлады. Астатнія 9 чалавек каманды карабля спрабуюць ліквідаваць няспраўнасць.
15. Рэдкае відовішча: вялікія сланы вядуць зусім маленькага слоніка. Тут адразу бачны прынцыпы паводзін у слановай сям'і: найбольш слабых — у сярэдзіну, максімальная ахова — дзецям. Пры наяўнасці пячотных адносін сланоў да свайго патомства (а яны традыцыйна такія) і клапатлівых адносін з боку людзей магчыма спадзявацца, што гіганты зямлі, не вельмі страцаць у ліку, і разам з людзьмі ўступяць у трэцяе тысячагоддзе. ✓
 16. У Кіёта вялікай вядомасцю карыстаецца «Дзідаі Мацуры» — свята мінулых стагоддзяў. У кастрычніку па вуліцах горада праходзіць святочная працэсія, якая налічвае да двух тысяч удзельнікаў. Адзінаццаць стагоддзяў гісторыі японскай сталіцы — з VIII да XIX стагоддзя — адлюстраваны ў касцюмах працэсіі, вылучаных, з гістарычнага пункту гледжання, з найвялікшай дакладнасцю. З кожным годам свята праходзіць усё больш узрушана. І гэта сапраўды: прыйшоў 1994 год, а з ім — дата, калі японцы святочна сустрэлі 1200 год са дня існавання Кіёта.
 17. Агенцтва Рэйтар перадае з Дамаску: Афіцыйная сірыйская газета «Сірыя таймз» надрукавала артыкул, у якім рэзка крытыкуюць егіпетскія ўлады, якія аддалі загад аб арышце сына Гамаль Абдэль Насэра. Халед Абдэль Насэр абвінавачваецца ў тым, што ён даваў грошы групу, якая праводзіла тэрарыстычныя акты супраць ізраільскіх і амерыканскіх службовых асоб. Тры месяцы таму ён пакінуў Егіпет.
 18. Пасажырскі цягнік, які ішоў у Мапуту з Ресана-Гарсія, горада на мяжы паміж Мазамбікам і Паўднёва Афрыканскай рэспублікай, пацярпеў крушэнне, узарваўшыся на міне, а потым быў атакаваны бандытамі з так званага «мазамбікскага нацыянальнага супраціўлення». Як паведаміла радыё Мазамбіка, гэта здарэнне адбылося прыкладна ў 40 км ад сталіцы. У выніку тэрарыстычнага акту загінулі прыкладна 8 пасажыраў, 35 былі паранены. Як мяркуюць, прычынай аварыі стала выбуховае прыстасаванне з дыстанцыйным кіраваннем.
 19. Сёння Пінск можна смела назваць горадам банкаў. Днямі тут адбылася прэзентацыя яшчэ адной такой установы, ужо дзевятай па ліку, установы — Пінскага філіяла акцыянернага камерцыйнага банка «Пошук». Установа гэта новая, але заяўляе сёння аб сабе сур'ёзна. На сённяшні дзень «Пошук» прапаноўвае вельмі неблагія працэнтныя стаўкі: ад 100 да 250 працэнтаў.
 20. «Чума» XX стагоддзя - СНІД — нечаканым чынам уплываў на маральныя асновы датчан, паведамляе агенцтва Франс Прэс, са спасылкай на апытанне, праведзенае ў гэтай краіне інстытутам Гэлапа. На думку большасці апытаных, змагацца супраць СНІДА патрэбна не толькі пры дапамозе прапаганды процізачатковых сродкаў, але ў першую чаргу

шляхам абароны сям'і і ўзмацнення маральнага клімата ў грамадстве. Падкрэсліваецца таксама, што свабода нораваў, асабліва характэрная для пачатку сямідзесятых гадоў, не зрабіла людзей больш шчаслівымі.

21. Урокі роднай мовы атрымаюць для сябе курсанты Мінскага вышэйшага ваеннага інжыернага вучылішча, пазнаёміўшыся з аднайменным дапаможнікам, падрыхтаваным Л. Карабельнікавай і Н. Снагоўскай. Наклад яго, праўда, не такі і вялікі, усяго 700 асобнікаў. Ды, як кажуць, для сваіх людзей і гэтага хопіць. Галоўнае ж, што ў вучылішчы разумеюць — у беларускай дзяржаве і войска мусяць быць сваім, беларускім, а, значыць карыстацца і роднай мовай.
22. Будзьце вясёлыя, шчаслівыя, не засмучайцеся і не злуйце! — Добрая парада, толькі як гэта зрабіць у наш, такі напружаны час? Як гэта выканаць — кожны вырашае для сябе сам, але сапраўды, што пад гэтым «рэцэптам» ляжыць тэарытычная база, навуковы факт. Доктар Рэдфорд Уільямс з універсітэта Д'юка (ЗША) ажно 25 гадоў працаваў над праблемай шматгоддзя. Сакрэт вечнай маладосці ён, па праўдзе кажучы, не разгадаў, затое выявіў, што ў людзей схільных да сварак, незадаволеных, раззлаваных у 5 разоў больш шанцаў не дацягнуць да пяцідзесяці гадоў, чым ў людзей вясёлых. Такім чынам, усміхайцеся!
23. Настольнай кнігай стане для кожнага дзелавога чалавека бізнес-даведнік «Уся Беларусь». Ён павінен выйсці ўжо сёлета восенню з дапамогай фінскага выдавецтва «Турун Санамат». Даведнік уключае ў сябе разнастайную інфармацыю аб прадпрыемствах, арганізацыях, кампаніях, фірмах, усіх відах уласнасці, якія дзейнічаюць на тэрыторыі рэспублікі, ён будзе неабходным дапаможнікам для кожнага, хто займаецца бізнесам, дазволіць лёгка зарыентавацца, то ёсць на беларускім рынку. Плануецца, што бізнес-даведнік «Уся Беларусь» выйдзе тыражом 50 тысяч экзэмпляраў і будзе распаўсюджвацца не толькі ў Беларусі, але і ў іншых краінах СНД і Еўропы.
24. Вынаходніцтва ў вайскавай справе, напэўна, мала чым адрозніваецца ад вынаходніцтва ў цывільным свеце. Усюды канкурэнтная барацьба, скандалы вакол фіктыўных сааўтараў. На самой справе вынаходнікаў кулямёта не менш чым вынаходнікаў веласіпедаў.
Нагадаем адзіны случай — можа стацца самы кур'ёзны з усіх. У 1718 годзе англійскі юрыст Джэймс Пакл запатэнтаваў машыну, якая магла лічыцца папярэднікам (ажно за паўтарастагадоў) сучаснага кулямёта. Машына выпускала па кулі кожную хвіліну.
25. Ва Узбекістане арыштавана і асуджана злачынная група, якая выкрадала дзяцей з мэтай выкупу. Па паведамленню пракуратуры Узбекістана, тры маладыя жанчыны, якія ўкралі 7-гадовага хлопчыка і 6-гадовую дзяўчынку, прыгавораны да 8 гадоў пазбаўлення волі. Праваахоўныя органы ўзбекскай сталіцы вярнулі дзяцей бацькам.

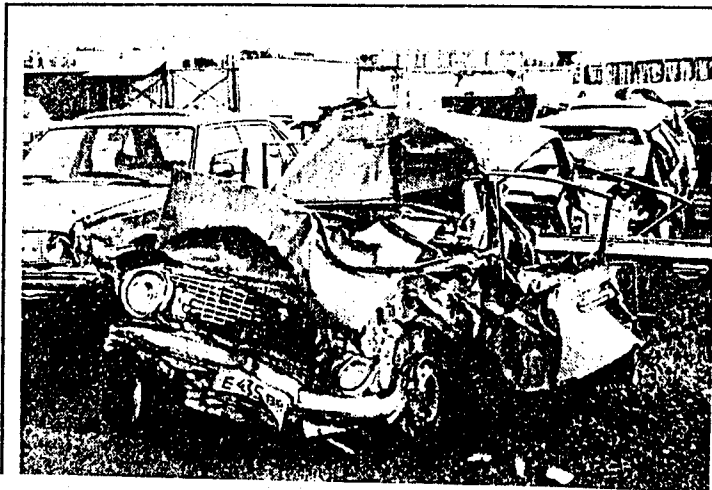
26. Вядучая ў нашай краіне арганізацыя па барацьбе з аўтамабільным «смогам» — узялася за аснашчэнне звычайнага аўтарухавіка цэлым комплексам сродкаў, зніжаючых яго таксічнасць. Да справы далучыліся і балгарскія спецыялісты.
27. Да непазнавальнасці змяніўся адзін з самых прыгожых гарадоў Амерыкі — Сан-Францыска пасля разбуральнага землятруса моцнасцю ў 7 балаў па шкале Рыхтара. Падземны штуршок быў зарэгістраваны сейсмолагамі ў 17 гадзін 4 мініуты па мясцоваму часу ва аўторак. Ягоны эпіцэнтр знаходзіўся прыкладна ў 120 км на поўдзень ад Сан-Францыска, побач з курортным горадам Санта-Круз. Наогул, у гарадах і насельных пунктах загінула калі 300 чалавек і прыкладна 1000 атрымалі раненні.
Найбольш цяжкія пашкодванні ў Сан-Францыска атрымаў жылы раён Марына, дзе абрушыліся 45 будынкаў сярэдняй вышыні. Адзін будынак узарваўся з-за ўцечкі газа.
28. Сафія. Як паведаміў у суботу мясцовы друк, 3 верасня затрыманы парушальнік балгарска-грэчаскай граніцы, які пры затрыманні спрабаваў карыстацца зброяй і быў забіты. Знайдзеныя дакументы сведчаць, што гэта турэцкі жыхар. Па інфармацыі грэчаскіх пагранічных улад, ён учыніў забойства на тэрыторыі Грэцыі — аднаго чалавека забіў і другога параніў. Параненыя ў час перастрэлкі два балгарскія пагранічнікі дастаўлены на верталёце ў Сафію для аказання ім медыцынскай дапамогі.
29. 12 красавіка - Сусветны дзень авіяцыі і касманаўтыкі. Для Беларусі гэтае вята мае асаблівае значэнне, бо сярод першых дзесяткаў людзей, якія ведалі адсутнасць зямнога прыцягнення, ёсць і два беларусы - Пятро лімук і Уладзімір Кавалёнак, бо, урэшце, і першы касманаўт Зямлі Юрый Гагарын таксама крыху беларус — ён ураджэнец Смаленшчыны, зямлі, якую спрадвеку называлі беларускай.
30. Новыя віды прадукцыі: 4 мадэлі тумбаў для тэле-радыёапаратуры і абутку — прапаноўвае галандскім спажыўцам Мазырская мэблевая фабрыка. Усе гэтыя вырабы вызначаюцца дызайнам і высокай якасцю выканання. Агульны аб'ём паставак у Галандыю па дагаворах, якія заключаны, складзе 26 % ад усяго аб'ёму вырабаў мэблевай фабрыкі. Гэта тым больш выгадна прадпрыемству, паколькі мясцовыя заказчыкі — гандлёвыя прадпрыемствы Беларусі — не маюць грошы, каб плаціць (неплацежаздольныя).
31. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета за вялікі і выключны ўклад ў развіццё фізкультуры і спорту, дасягненне высокіх спартыўных вынікаў на XVII зімовых Алімпійскіх гульнях у Лілехамеры заслужанаму майстру спорта Ігару Жэлезоўскаму прысвоіць ганаровае званне «Заслужаны працаўнік фізічнай культуры і спорту Рэспублікі Беларусь».

32. Брытанскі парламент прыняў новы закон, які выкараніць хуліганскія выпадкі футбольных аматараў. У адпаведнасці з законам, паведамляе газета, уведзюцца асабістыя карткі для аматараў усіх 92 ангельскіх клубаў. Яны стануць сваеасаблівым пропускам на стадыёны, дзе будуць усталяваны спецыяльныя электронныя турнікеты, якія будуць чытаць і трымаць у памяці прозвішчы аматараў. Заўважаныя ў хуліганскіх выхадках будуць пазбаўлены не толькі сваіх картак, але і доступа на футбольныя матчы.
33. Вольга Іпатава была госцем чытачоў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі. Прысутныя мелі магчымасць нямаля даведацца не толькі пра паэтычную і празаічную працу пісьменніцы, а таксама пра яе паездку ў Злучаныя Штаты Амерыкі, пасля якой разам з рэжысёрам телебачання Валерыяй Скварцовай была падрыхтавана серыя перадач, што паказвалася на Нацыянальным тэлебачанні. А яшчэ, як прызналася на сустрэчы Вольга Міхайлаўна, вынікамі паездкі стаў яе паэтычны цыкл «Эмігрант».
34. Даўною задумку ажыццявіў калектыў настаўнікаў і вучняў першай і пакуль што адзінай у горадзе Маладзечна беларускай гімназіі. Тут адкрыта «Беларуская хатка» — музей-кабінет нацыянальнай культуры і быту. Дарослыя і дзеці з густам аформілі «пад даўніну» адзін з класаў, сабралі арыгінальную ручной работы мэблю, прадметы сялянскага ўжытку і быту.
- Значную фінансавую дапамогу ў стварэнні «Беларускай хаткі» аказалі гімназіі спонсары з ліку дзяржаўных і камерцыйных структур. На цырымоніі адкрыцця «хаткі» прадстаўнікі гарадскіх улад паднеслі гімназіі палатно вядомага мастака Харашэвіча «Ускраіна Маладзечна».
35. Здаецца, што ўдзел у культурным жыцці нашай краіны выдатных амерыканскіх музыкантаў становіцца добрай традыцыяй. Зусім нядаўна Беларусь наведваў дырыжор Ніл Сталберг, і вось амаль следам — славуты піяніст Джозэф Банавец. Спадар Банавец — прафесар Паўночнатэхаскага ўніверсітэта. У Беларусь ён быў запрошаны для правядзення майстра-класаў у Акадэміі музыкі і канцэртнага выступлення, якое адбылося 27 сакавіка ў Вялікай зале філармоніі. Сваім артыстызмам і выкананнем ён проста зачараваў аўдыторыю.
36. Дыплом за ўдзел у III Міжнародным фестывалі атрымалі беларускія выканаўцы. Фестываль быў наладжаны з 2 па 17 красавіка, канцэрты праходзілі ў Расійскай акадэміі мастацтваў, музеі Шаляпіна, культурных будынках і г.д. Больш за 10 краін былі прадстаўлены ў фестывальнай мазаіцы: Італія і Украіна, Англія і Беларусь, ЗША і Паўднёвая Карэя... Беларускі інструментальны дуэт меў канцэрт у арганай зале музея імя М. Глінкі. Выступаў таксама наш выдатны піяніст Ігар Алоўнікаў. У інтэрпрэтацыі беларускіх майстроў гучала такая папулярная сёння старадаўняя еўрапейская музыка...

37. Нядаўна ў Японіі ўбачыла свет чарговы дапаможнік па этыкету. Тут важна падкрэсліць, што гэта менавіта японскі дапаможнік, і ў іншых краінах яго наўрад ці ацэняць. Важная частка правілаў добрага паводжання ў Японіі — паклоны. Прынамсі, пятнаццаці паклонаў, напрыклад, дастаткова для трывіяльнага прывітання. Каб зрабіць добрае ўражанне, трэба кланяцца сорок пяць разоў, асабліваю пашану выказваюць сяммюдзесяццю пяццю паклонамі, а самую паважаную асобу вітаюць пакланіўшыся дзевяноста разоў запар.
38. Збяднела выглядаюць у выхадныя дні вуліцы раёнага цэнтра Іванава. Няма звычайнага ажыўлення таму, што не едуць сюды вяскоўцы. Віноўнік гэтага — мясцовы аўтапарк. З 6 сакавіка яны ўвялі на суботу-нядзелю і святочныя дні выключна камерцыйныя рэйсы на ўсе прыгарадныя аўтобусныя маршруты. Хочаш ехаць плаці 100 рублёў за адзін кіламетр. Ну, а паколькі ніякіх ільгот і скідак не прадугледжана, то пераважна пенсіянерскае насельніцтва вёсак вымушана пакуль што забыць дарогу ў раённы цэнтр.
38. Ажыццяўленне плана па скарачэнню Ўзброеных Сіл Беларусі знайшло сваё адлюстраванне ў жыцці беларускага калгаса «Мара». Калгас атрымаў участак зямлі, дзе да нядаўняга часа знаходзілася вайсковая часць, якая была ліквідавана. У вядзенне калгаса перайшлі таксама і шляхі, гаражы і іншыя будынкі. Зараз ідзе перабудова вайсковых будынкаў пад півавараны і ліманадны цэхі, у адным з памяшканняў будзе каўбасны цэх і іншыя сельскагаспадарчыя вытворчасці.
39. Як паведамляе двухмоўны беластоцкі «Часопіс», у гайнаўскім агульнаадукацыйным ліцэі з беларускай мовай навучання абвешчаны Першы агульнапольскі конкурс беларускай паэзіі і прозы «Дэбют». Вучняў, якія да канца красавіка прадставяць творы, напісаныя беларускай літаратурнай ці дыялектнай моваю, чакаюць тры грашовыя прэміі: за 1-е месца — паўмільёна злотых, за 2-е месца — 300 тысяч злотых, за 3-е месца — 200 тысяч злотых. У журы конкурсу ўвайшлі вядомыя літаратары з Беластоку. Апеканне «Дэбютам» узяў дырэктар ліцэя ды Клуб беларускіх спраў...
40. Што такое смецце? Кожны можа адказаць па рознаму, але вось дакладныя лічбы па Велікабрытаніі. Смецце — гэта мінімум 20 тон адходаў у год, паступаючых з жылых дамоў, крамаў і прамысловых прадпрыемстваў. Усю масу пажадана знішчыць, пахаваць ці утылізаваць. Скажам, што рабіць з 9 мільярдамі кансервных бляшанак — зразумела: каляровыя металы патрэбны для індустрыі. А як стацца з 6 мільярдамі бутэляк? Перапрацоўка іх — змяльчэнне і выпрацоўка новай шкляннай масы — патрабуе столькі ж энергіі, колькі і выпрацоўка новага посуду. Праблема...

41. Незвычайны і вельмі каштоўны падарунак немаўлятам падрыхтаваў вядомы дзіцячы пісьменнік Уладзімір Ліпскі. Ён пераказаў у цікавых гісторыях самую старажытную кнігу — Біблію. Прычым упершыню пасля Францыска Скарыны зрабіў гэта на роднай беларускай мове. Кнігу з цудоўнымі малюнкамі мастака Уладзіміра Пашчасцева, якую выпусціла выдавецтва «Беларусь», высока ацаніў Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт — патрыяршы экзарх усея Беларусі.
42. Карэспандэнт Рэйтар перадае з Злучаных Штатаў: прэзідэнт ЗША падпісаў законапраэкт аб далучэнні ЗША да міжнароднай канвенцыі, накіраванай супраць генацыду.
Агенцтва адзначае, што канвенцыя была прынята ААН у 1948 годзе, а законапраэкт ад далучэнні ЗША да яе быў у тым жа годзе падпісаны прэзідэнтам Трумэнам. Але кансэрватыўныя сілы ў кангрэсе выступілі супраць, лічучы, што далучэнне да дагавору «ушчамляе суверынітэт» краіны. Толькі ў 1986 годзе сенат ратыфікаваў законапраэкт.
43. Усім вядома, што лекі нельга захоўваць бясконца, з часам яны страчваюць сваю эфектыўнасць. Але ці ведаеце вы, што тое ж самае датычыць і медыцынскіх тэрмометраў.
У артыкуле, які нядаўна надрукаваў «Амерыканскі часопіс дагляду за хворымі», ідзе гаворка пра іспыты больш за двеці градуснікаў. Спачатку, калі яны былі зусім новыя, з іх знялі паказанні ўпершыню, а потым зноў правярылі пасля 10 месяцаў, але імі карысталіся толькі першыя два месяцы, а потым восем месяцаў імі ніхто не карыстаўся і яны ляжалі без справы. Вынікі здзівілі дактароў. Калі яны былі новыя, амаль усе градуснікі паказвалі тэмпературу з дакладнасцю да адной дзесятай, а праз дзесяць месяцаў высвятлілася, што чвэрць усіх тэрмометраў даюць недакладныя лічбы.
44. Хатнім арсеналам агнястрэльнай, выбуховай і халоднай зброі, выпадкова выяўленага кампетэнтнымі органамі на кватэры дырэктара бабруйскай фірмы «Белшынасувязь», бадай, можна было б узроіць цэлы атрад: пісталет Макарава, рэвальвер, вінчэсцер, баявая граната, міліцэйская дубінка, набор далёка не кухонных нажаў, патроны, наручнікі і іншае — усё гэта канфіскавана ва ўзброенага да зубоў, скажам там, «аматара-калекцыянера» ... Цікава, якое тлумачэнне ён дасць праваахоўным органам наконт такой больш чым дзіўнай калекцыі ?
45. Беларусь у адпаведнасці з Дагаворам аб звычайных Узброеных Сілах у Еўропе да 24 чэрвеня павінна пераабсталяваць 15 баевых самалётаў, пасля чаго яны працягнуць службу толькі ў якасці вучэбна-матэрыяльнай часці. Пераабсталёвываць будуць толькі тыя самалёты, якія ўжо выпрацавалі свае мотарэсурсы і якія маюць мяжу трываласці. Два «МІГі» — «27-ы» і «29-ы» складуць экспазіцыю ў будучым музеі Узброеных Сіл рэспублікі.

46. На думку сібірскіх вучоных, існуюе залежнасць паміж землятрусамі і змяненнем траекторыі полюса Зямлі. Геаграфічныя палюсы планеты рухаюцца і «малююць» спіралі, якія часам пашыраюцца, часам сыходзяцца. Калі-некалі ў павольным малюнку ўзнікаюць адхіленні. Вызначылася, што яны суадносяцца з падземнымі штуршкамі. Калі радыус траекторыі малы, моцных землятрусаў не здараецца. Час ад змянення траекторыі да падземных штуршкоў — ад 10 да 13 дзён. Перамяшчэнне палюсоў звязана і вывяржэнне вулканаў.
47. За два месяцы навучылі сямікласнікаў адной са школ сталіцы размаўляць на французскай мове пяцікурснікі інстытута замежных моў. Галоўнае ў іх методыцы наступнае: замест урокаў — гульня. Выключэнні складалі толькі першыя урокі, на якіх з дапамогай мімікі і жэстаў быў дадзены першы «зарад» лексікі і тэхнікі вымаўлення. Спачатку браліся сітуацыі лёгкія: размова на вуліцы, у гарадскім транспарце, з прадаўцом у краме. Потым больш цяжкія: напрыклад, настаўнікі — гіды, а вучні — французскія турысты.

КРЫЖЫ НА ДАРОГАХ

Напэўна, сёй-той прыкмячаў на абочыне шашы самотныя крыжы з невялічкай згароджай або кееткамі. Улершыню ўбачыў гэтыя знакі былой трагедыі, знаходзячыся ў камандзіроўцы на Любаншчыне. На паўтаракіламетровым участку паміж вёскамі тры знакі бяды. Як паведамілі, разбіліся юнакі-матацыклісты. На Правілы дарожнага руху вясковая моладзь не зважае. Гойсаюць па вёсках без нумарных знакаў, засцерагальных шлемаў. Што можа зрабіць Дзяржаўтаінспекцыя з двухтрох штатных супрацоўнікаў, якім, праўда, час ад часу дапамагаюць участковыя інспектары, калі самі ўладальнікі «сталых каней» не клапацяцца пра ўласную бяспеку? А прыміце пад увагу тэхнічны стан аўтамабільных дарог, гарадскіх вуліц з выбоінамі і каляінамі.

Старшы інспектар УДАІ МУС РБ маёр міліцыі Анатоль Савошка як спецыяліст сваёй справы са здзіўленнем адказвае:

— Гэтае ўшанаванне загінуўшых блізкімі набыло масавы характар. Узбоч аўтамагістралі каля Маскоўскіх могілак стаіць вялікі

крыж. Ля Мікашэвіч на месцы трагічнага здарэння ўзвялі сапраўдную архітэктурную пабудову. Многа знакаў бяды на Брэстчыне, у Баранавіцкім раёне. Пры нездавальняючым тэхнічным стане шашэйных дарог, самай высокай сярод краін Еўропы аварыйнасцю, хутка абочыны нашых дарог будуць нагадваць могілкі. Яны не папярэджаюць удзельнікаў руху пра небяспеку, а, наадварот, адцягваюць увагу вадзіцеляў. Выстаўлены на агляд разбітыя аўтамабілі не маюць выхаваўчага эфекту. Толькі пасажыр можа паразважаць, што можа здарыцца ў дарозе. Вадзіцель ведае і без таго, як лёгка стаць ахвярай дарожнага здарэння.

На мой погляд, аўтаінспектар мае рацыю. Многія нашы традыцыі не садзейнічаюць выхаванню. Бядой, як вядома, не ганарацца, не выстаўляюць напаказ. Мясцовыя органы самакіравання, дарожныя службы павінны клапаціцца, каб шасейныя дарогі, як і вясковыя вуліцы, былі добраўпарадкаваны, мелі напэжны эстэтычны выгляд.

**Аляксандр
ДЗЕРАВЯНКА.**

МАЛАНКА СУПРАЦЬ МЛАДЫХ

ГОМЕЛЬ. Не думалі дзве маладыя пары, якія адпачывалі на берэзе Сожа, што назад яны вернуцца не ў поўным саставе.

Маланка патрапіла прама ў будан, дзе закаханыя хаваліся. У выніку адна дзяўчына загінула, а астатнія адпачываючыя змешчаны ў бальніцу з моцнымі апёкамі.

ЗДАРЭННІ

Участак дарогі Санкт-Пецярбург — Адэса каля вёскі Копці Віцебскага раёна ў апошні час стаў найбольш аварыйным. Не праходзіць і тыдня, каб у зводках ДАІ не фіксаваліся даныя аб дарожна-транспартных здарэннях на гэтым участку.

Вось і нядаўна вадзіцель аўтамашыны «МАЗ» Сяргей Раганаў выехаў на паласу сустрэчнага руху, дзе і сутыкнуўся з аўтамабілем «Жыгулі». Два чалавекі загінулі, паранены двое дзяцей.

Аналагічны выпадак адбыўся і з кіраўшым «Хондай» жыхаром Прыбалтыкі, які пры абгоне выехаў на паласу сустрэчнага руху і ўрэзаўся ў «ЗІЛ». Абодва вадзіцелі загінулі, а два пасажыры цяжка паранены.

**Фота Аляксандра ХІТРОВА,
Белінфарм.**

ЗША. 950 мільёнаў даляраў — такія памеры ўрону, які нанеслі штату Каліфорнія бушаваўшыя там да нядаўняга часу пажары.

Калі ж улічваць і незастрахованую маёмасць, што загінула ў полымі, то ўрон перавысіць 1 мільярд даляраў. Пажары знішчылі 1241 пабудову і "злізалі" амаль 80 тысяч гектараў лясных масіваў.

Спаць на збожжатаку небяспечна для жыцця

Кожны год пад час уборкі па чужой ці ўл неасцярожнасці гінуць людзі. Вось трагічная хроніка ў Магілёўскай вобласці.

* * *

У час уборкі пшаніцы сарваўся з падкамбайна рабочы калгаса Імя Куўбышава Кіраў раёна, які памёр у бальніцы.

* * *

На збожжатаку саўгаса "Барок" Магілёўскага раёна загінуў 34-гадовы Анатоль Цеплякоў, вырашыў паспаць у бункеры са збожжам, выгрузцы якога ён задыхнуўся.

* * *

У калгасе "Маяк камунізму" Магілёўскага раёна на цёплым збожжы вырашылі адпачыць 25-гадовы Уладзімір Камарынін і 16-гадовы Дзмітрый Ліс. Пры выгрузцы збожжа з бункера апошні загінуў.

Юрась ПІВУН

ШЭСЦЬ ЧАЛАВЕК НА МЕСЦА

За першыя два месяцы бягучага года ў рэспубліцы зафіксавана звыш 32 тысяч працаздольных са статусам беспрацоўнага. Між тым, на пачатак сакавіка ў службы занятасці па дапамогу звярнуліся каля 109 тысяч чалавек. Гэта — 2,2 працэнта эканамічна актыўнага насельніцтва, што сведчыць аб павелічэнні колькасці беспрацоўных у параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года амаль у паўтара раза. Кожны шосты беспрацоўны звольнены з прадпрыемстваў і арганізацый у сувязі са скарачэннем штатаў.

Як паведамляе Міністэрства статыстыкі і аналізу Беларусі, патрэбнасць у работніках, заяўленая прадпрыемствамі і арганізацыямі ў службы занятасці, складала ў лютым 19,5 тысячы чалавек. У цэлым па рэспубліцы на адно свабоднае рабочае месца (вакансію) прэтэндавала каля 6 беспрацоўных. У тым ліку на адну вакансію служачага — больш чым 9 чалавек.

Дапамогу па беспрацоўю на пачатак сакавіка атрымлівалі звыш 56 тысяч чалавек. Гэта трохі больш за палавіну агульнай колькасці беспрацоўных. Затраты на выплату дапамог, арганізацыю грамадскіх работ, навучанне і матэрыяльную дапамогу склалі ў лютым бягучага года 5,9 мільярда рублёў.

БЕЛІНФАРМ.

ПА 4 КАНДЫДАТЫ НА МЕСЦА

Напружанай будзе перадвыбарчая барацьба ў парламент краіны па трох выбарчых акругах Жлобінскага раёна. У кожнай з іх маюць намер змагацца за месца ў Вярхоўным Савеце не менш 3—4 кандыдатаў, як ад розных партый, так і працоўных калектываў і незалежных кандыдатаў.

У ліку кандыдатаў ёсць і даволі вядомыя ў краіне асобы. Так, па Жлобінскай-Металургічнай выбарчай акрузе № 96 працоўны калектыв мясцовага Беларускага металургічнага завода будзе прадстаўляць яго генеральны дырэктар Юрый Феакістаў. Па Жлобінскай-Чыгуначнай выбарчай акрузе № 97 мае намер змагацца прэзідэнт Беларускага саюза прадпрымальнікаў Уладзімір Карагін.

БЕЗ СПОНСАРА НЕ ПАТАНЦУЕШ

Рэгулярна аказвае спонсарскую падтрымку мясцовай СШ № 9 Жлобінская фірма "Апагей".

Нядаўна толькі дзякуючы фінансавай дапамозе прадпрымальнікаў школьнікі здолелі набыць танцавальныя касцюмы для мастацкай самадзейнасці.

Мікалай ШУКАНАЎ.

КАМПЕНСАЦЫЯ ПУЦЁВАК

Група ўрачоў і медыцынскіх сясцёр з Оршы перыядычна працавалі ў раёнах, пацярпеўшых

ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Згодна рашэння Урада Рэспублікі Беларусь яны маюць права бясплатна атрымаць пуцёўкі на курорты, у санаторыі і дамы адпачынку.

Праўда, па розных прычынах, не ўсе медыкі маюць магчымасць адправіцца на адпачынак і лячэнне. У такім выпадку за імі застаецца права на кампенсацыю. Аршанскі гаркам прафсаюза работнікаў аховы здароўя выдаткаваў чарнобыльцам 5 мільёнаў рублёў у якасці кампенсаций за нявыкарыстаныя пуцёўкі.

КАБ НЕ ПАДВЯЛА ЗБРОЯ...

У Оршы адкрылася майстэрня патроннай зброі.

Работнікі вытворча-камерцыйнай фірмы "Белка", якім гарвыканкам даў дазвол на арганізацыю такой майстэрні, лічаць, што кліенты ў іх будуць. У першую чаргу яны спадзяюцца на паліяўнічых, работнікаў пазаведамаснай аховы, навучальных устаноў, дзе вывучаюць вайсковую справу, а таксама на тых, хто мае газавыя пісталеты.

Ісак КОГАН.

У ТЭАТРЫ ДАХ ЦЯЧЭ...

Да Міжнароднага дня тэатра прымаркавалі коласавы чарговы тэатральны марафон. На гэты раз збіраюцца сродкі на рамонт... даху. Бо ў Міністэрства культуры і друку рэспублікі няма грошай на рамонт. Такім чынам, тэатр імя Якуба Коласа ў Віцебску правяў уласную ініцыятыву.

У тэатральным марафоне прымаюць удзел знакамітыя танцавальныя ансамблі, рок-гурты, іншыя самадзейныя і прафесійныя мастацкія калектывы.

Уладзімір МІХНО.

ЦЯКУЦЬ ГРОШЫ 3... БУТЭЛЬКІ

У калгасе "Рачкавічы" Слуцкага раёна на мясцовым спіртзаводзе пабудавалі гарэлачны цэх. Ужо вядзецца мантаж абсталявання.

Пасля ачысткі спірту будзе вырабляцца гарэлка пад назвай "Колас". Штодзённая з канвеера будзе сыходзіць 40 тысяч бутэлек гэтага напою. Яго дастаткова, каб задаволіць патрэбу двух раёнаў — Слуцкага і Салігорскага. За мінулы год спіртзавод рэалізаваў прадукцыі больш чым на 2 мільярды рублёў пры сярэднегадавым сабекошце аднаго дэкалітра 6420 рублёў. А на прадпрыемстве занята ўсяго 45 чалавек. Ну проста "дармавыя" грошы цякуць у калгасную касу.

Анатоль РАМАНОВІЧ.

Курсы валют на 29 сакавіка

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	11400	11700	7980	8320
"Прыор"	11500	11700	8110	8200
"Дукат"	11450	11800	7900	8500

ЯК АД АГНЮ ЗАСЦЕРАГЧЫСЯ?

Даўно заўважана, што як толькі апускаецца ртутны слупок тэрмометра, колькасць загінуўшых у агні пажараў значна ўзрастае. Цяпер кожны дзень ахвярамі агню становяцца 3—5 чалавек, а часам і значна больш. Вось некалькі такіх паведамленняў.

У вёсцы Міроненкі Калінкавіцкага раёна загінулі трое дзяцей трактарыста калгаса імя Кірава В. Захаранкі.

Жыхарка вёскі Андронавічы Віцебскага раёна Н. Гамсяроўская даверыла сваіх малых дзяцей суседцы - шызафрэніцы. Вынік гэтай памылкі вельмі сумны. Калі Н. Гамсяроўская вярнулася, яе дом быў ахоплены агнём і двухгадовага Сашу і на год маладзейшага Косцю выратаваць было ўжо немагчыма.

У Мінску па вуліцы Убарэвіча ў кватэры І. Лаўнік у адным з пакояў усчаўся пажар. Пажарныя, якія прыбылі на месца здарэння, знайшлі на лесвічнай пляцоўцы нежывых гаспадыню гэтай кватэры, дваіх яе дзяцей і іх суседку. Пацярпеўшыя маглі б вырата-

вацца, каб шукалі паратунак не на верхніх паверхах, а на ніжніх. Але іх гэтаму ніхто не навучыў. На Захадзе, напрыклад, праціпажарны ўсе навуч пачынаюць праводзіць з дашкольнага ўзросту. Потым чалавек праходзіць такое навучанне і ў школе, і ў вышэйшых навучальных установах, і на рабочым месцы, і ў сям'і. А што ў нас? Раней хоць аглядавыя камісіі, створаныя пры выканках Саветаў народных дэпутатаў, у нейкай меры вучылі гэтаму людзей. Цяпер і яны, па сутнасці, распаліся.

Пытанне навучання насельніцтва правілам пажарнай бяспекі павінна вырашацца на дзяржаўным узроўні, на што неабходна выдзяляць сродкі. Іншая справа, што распарадзіцца імі трэба па-гаспадарску.

Цяпер, напрыклад, таксама траціцца нямала грошай на правядзенне аглядаў праціпажарнага стану жыллёвага фонду, адрываюцца дзеля гэтага людзі ад асноўнай работы. Вынікі ж навучання правілам пажарнай бяспекі невялікія. Чаму? Галоўнае, на наш погляд, у тым, што людзі, якія прыцягваюцца для правядзення такіх аглядаў, не спецыялісты ў пажарнай справе. Да таго ж, сапраўдных энтузіястаў, якія б душой хварэлі за вынікі такой работы, адзінкі. А ці не лепш дзяржаве знайсці сродкі і ўвесці ў кожным раёне двух-трох штатных работнікаў пажарнай аховы, якія займаліся б толькі правёркай праціпажарнага стану жыллёвага фонду і навучаннем насельніцтва правілам пажарнай бяспекі? Усё гэта ў рэшце рэшт акупіцца за кошт скарачэння колькасці пажараў і страт ад іх у жыллёвым сектары. **Васіль БАГАМ'Я, галоўны спецыяліст ГУПА МУС Беларусі.**

Выпуск падрыхтавалі: Уладзімір ЗДАНОВІЧ, Ігар КАРНЕЙ, Аляксандр КОКТЫШ, Анатоль СЛАНЕЎСКІ, Станіслаў СУЛКОЎСКІ, Ігар ШЧУЧЭНКА.

ПАЛІАЕ "ЗОНА"

З пачаткам вясенне-летняга сезона зноў, як і ў мінулыя гады, пачаліся пажары ў зоне адсялення раёнаў, што пацярпелі ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Іх адбылося ўжо звыш сямідзесяці! Пажарамі знішчана 132 пабудовы, у агні загінулі два чалавекі.

Віноўнікі ўсяго гэтага — самасельцы, жыхары адселеных вёсак, якія самавольна вярнуліся ў "зону". Жадаючы расчысціць ад леташняй травы прысядзібныя участкі пры дапамозе агню, яны і дадаюць клопатаў пажарным. Становішча ўскладняецца яшчэ і тым, што ў час пажараў разам з дымам у паветра падымаецца вялікая колькасць радыеактыўных рэчываў, якія разносяцца на вялікіх тэрыторыях.

Як вядома, Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, які пабываў нядаўна ў "зоне", паабяцаў самасельцам, што высяляць іх з населеных месцаў ніхто не будзе. Аднак спецыялісты Галоўнага ўпраўлення пажарнай аховы рэспублікі лічаць, што ў такім выпадку на адселеных тэрыторыях неабходна ствараць поўную інфраструктуру, уключаючы пажарныя часці.

БЕЛІНФАРМ.

СТРАТЫ АД АГНЮ ЎСЁ ПАВЯЛІЧВАЮЦА

Паводле даных Галоўнага ўпраўлення ваенізаванай пажарнай службы МУС РБ, толькі за адны суткі па рэспубліцы зарэгістравана 45 пажараў, страты ад якіх склалі больш як 60 мільярдаў рублёў.

Так, у калгасе «Чырвоны сцяг» Валожынскага раёна ад электраводападагравальнага катла загарэлася ферма. Матэрыяльныя страты склалі 3 мільёны рублёў. У саўгасе «Сялецкі» Пухавіцкага раёна ў выніку ўспыхнуўшага пажару быў пашкоджаны кавальскі цэх. Страты — 2 мільёны рублёў. У калгасе імя ХХІІ з'езда КПСС Крычаўскага раёна пры ўборцы канюшыны загарэўся і быў пашкоджаны камбайн «Дон-1500». У садаводчым таварыстве «Энергетык» Смалевіцкага раёна знішчаны агнём дачны домік. У агні загінуў чалавек.

ШЭСЦЬ МІЛЬЯРДАЎ РУБЛЁЎ ВЫДЗЕЛІЎ УРАД БЕЛАРУСІ ДЛЯ ЛІКВІДАЦЫІ ВЫНІКАЎ СТЫХІЙНАГА БЕДСТВА

На парадку дня пасяджэння Прэзідыума Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь, якое адбылося 10 жніўня, пытанне аб мерах па ліквідацыі вынікаў у затопленых раёнах стала асноўным, бо стыхійнае бедства нанесла велізарны ўрон: толькі ў Гомельскай і Брэсцкай абласцях загінула каля 230 тысяч гектараў пасаваў, затоплены каля 9 тысяч сялянскіх двароў, размыты многія дарогі, дзе-нідзе пашкоджана сувазь...

Нягледзячы на складаныя ўмовы, сітуацыя ў небаспечных раёнах была аператыўна ўзатапад кантроль. Перш за ўсё на месцах пакапаціліся пра людзей і потым узяліся за рамонт разбураных стыхійна заб'ектаў, уборку ўраджая. Высцяглілася,

што лепш за іншых паказваюць сябе на палях камбайны "Дон-1500". Менавіта іх і перакінулі ў Столінскі і Луцінецкі раёны, якія пацярпелі больш за іншыя. Ахвярам стыхіі ў першую чаргу выдзелілі тэхніку, гаруча-змазачныя матэрыялы. Адным словам, гэта той выпадак, калі асабліва "Праведзена велізарная работа" не нацяжка, а сапраўднае адлюстраванне таго, што адбылася на самай справе.

Вядома, былі і недахопы. Паводле звестак Мінісельгаспрада, у дзвюх абласцях загінула пасаваў на 15 мільярдаў рублёў, а вось застрахаванымі з іх аказаліся толькі на 1 мільярд. Пасля таго, як адмянілі абавязковую страхоўку, многія кіраўнікі вырашылі: а можа і так "пранясе",

хоць дзяржава палавіну страхавачных сум брала на сябе. Але такой бестурботнасцю пакаралі самі сябе.

Гаварылі і пра аварыйна-выратавальныя батальёны. Відца, яны ёсць толькі ў Віцебскай і Гомельскай абласцях, ды і там укамплектаваны напалову, сучаснай тэхнікай не забяспечаны. Такая "эканомія", на жаль, прыносіць велізарныя страты.

Прамоўцы гаварылі пра неаходнасць у самыя кароткія тэрміны распрацаваць адзіную метадыку, ацэнкі ўрону, інкашвыдзяляемыя на кампенсацыю сродкі не будуць размеркаваны аб'ектыўна: адны здолжыць "вырваць" больш, другія будуць забяспечаны па мінімуму.

Такім чынам, урад вырашыў першапачаткова выдзеліць 6 мільярдаў рублёў. У бліжэйшыя дні яны будуць пералічаны на спецыяльныя рахункі. Грошы пойдуць на фінансаванне работ па ліквідацыі вынікаў стыхійнага бедства, будуць раздадзены людзям на аднаўленне гаспадаркі. Старшыняствуючы на пасяджэнні першы намеснік кіраўніка ўрада Міхайл Мясніковіч асабліва адзначаў такі момант — рамонт жылля вяскоўцаў павінен быць зроблены да надыходу халадоў, кампенсацыю за ўрон неабходна выдаваць аператыўна. Адным словам, на першым плане і ў далейшым павінны быць клопаты пра канкрэтных людзей.

БЕЛІНФАРМ.

